

СЕКЦІЯ 1 ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ДУМКИ

УДК 339.7

Савчук Н.В.*кандидат економічних наук,
доцент кафедри міжнародних фінансів
Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана***Чівіленко Л.А.***здобувач кафедри міжнародних фінансів
Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана*

ЗМІНИ ФІНАНСОВОГО ПРОФІЛЮ ГЛОБАЛЬНОГО БІЗНЕС-СЕРЕДОВИЩА: СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ

У статті розкрито сутність основних підходів до дефініції «світове фінансове середовище», проаналізовано специфіку фінансової архітектури та інституційної структури світового фінансового середовища. Визначено сучасні тенденції зміни фінансового профілю глобального бізнес-середовища.

Ключові слова: ТНК, транснаціоналізація, фінансова глобалізація, світове фінансове середовище, бізнес-середовище, глобальна економіка.

Savchuk N.V., Chyvylenko L.A. ИЗМЕНЕНИЯ ФИНАНСОВОГО ПРОФИЛЯ ГЛОБАЛЬНОЙ БИЗНЕС СРЕДЫ: СОВРЕМЕННЫЕ ТЕНДЕНЦИИ

В статье раскрывается суть основных подходов к дефиниции «мировая финансовая среда», проанализированы специфика финансовой архитектуры и институциональной структуры глобальной финансовой среды. Определены основные современные тенденции изменения финансового профиля глобальной бизнес среды.

Ключевые слова: ТНК, транснационализация, финансовая глобализация, мировая финансовая среда, бизнес-среда, глобальная экономика.

Savchuk N.V., Chyvylenko L.A. CHANGES IN FINANCIAL PROFILE OF GLOBAL BUSINESS ENVIRONMENT: RESENT TRENDS

This paper reveals the essence of the main approaches to the definition "global financial environment", analyzed the specificity of the financial architecture and the institutional structure of the global financial environment. Authors defined the main modern trends of the financial profile of the global business environment.

Keywords: TNC, transnationalization, financial globalization, global financial environment, business environment, global economy.

Постановка проблеми. Домінуючою тенденцією сучасного світового економічного розвитку, який характеризується глибинною складністю процесів, що в ньому відбуваються, стала економічна глобалізація, яка в наслідок пришвидшення процесу багатомірних структурних зрушень визначила об'єктивний характер інтеграції та субординації всіх основних акторів та інститутів світового фінансового середовища.

Сучасне світове фінансове середовище є значним фактором у цивілізаційній еволюції людства. В епоху глобалізації фінансова сфера демонструє зростаючу самодостатність та незалежність від регуляторних механізмів впливу макроекономічної політики держав [1]. Розвиваючись за своїми, властивими йому законами, світове фінансове середовище характеризується високим рівнем гнучкості та мобільності фінансового капіталу, віртуалізацією світових фінансів, глобальним масштабом операцій корпоративного (транснаціонального) капіталу, випереджаючою динамікою міжнародного капіталообігу, що з одного боку забезпечує отримання надприбутків, а з іншого – деформує глобальні відтворювальні процеси та стимулює зростання у світовій економіці фінансових дисбалансів.

Остання світова фінансова криза знову змусила провідних економістів і науковців звернути увагу на інституційну будову, у цілому, та взаємозв'язок і взаємозалежність окремих компонент, зокрема, су-

часного світового фінансового середовища з урахуванням впливу глобальних трансформацій, що обумовлює актуальність теми даного дослідження.

Аналіз публікацій. Теоретична база становлення та функціонування світового фінансового ринку пророблялася представниками всіх провідних напрямів економічної думки. Серед яких особливої уваги заслуговують праці М. Гілберта, Г. Касселя, Дж. Кейнса, Л. Красавіної, П. Кругмана, Л. Мауера, А. Мовсеняна, С. Огнівцева, А. Суєтіна, М. Фрідмана, Ф. Хайєка, Дж. Хансона тощо.

Не дивлячись на те, що більшість змістовних характеристик світового фінансового середовища вивчені, досліджені та розкриті, разом з тим існує елемент невизначеності – загальноприйнятого теоретичного обґрунтування, усталених категорій вивчення і універсальних правил його регулювання до сьогодні не склалися.

З розвитком світового фінансового середовища одні тенденції зберігаються та закріплюються в економічних закономірностях, інші, навпаки, зникають, звільняючи місце новим явищам і процесам, під впливом глобальних трансформацій. Значний вклад у наукове розуміння сучасної тенденції розвитку світового господарства – економічної глобалізації, внесли і зарубіжні (М. Алле, Б. Аморозо, П.-Р. Аргенор, У. Бек, О. Богомолов, Д. Брок, І. Валлерстайн, С. Вей, В. Во, Дж. Даннінг, Х. Едісон, М. Кім,

М. Кос, Ф. Лейн, С. Моїсєєв, Дж. Несбіт, Л. Річчі, К. Рогофф, Ж.-М. Сіроєн, Дж. Стіглац, Л. Туроу, Ф. Фукуяма, С. Ханнінгтон, Ю. Шишков та ін.) і вітчизняні (О. Білорус, В. Іноземцев, Д. Лук'яненко, З. Луцишин, О. Мозговий, Ю. Пахомов, А. Поручник, О. Рогач та ін.) науковці.

Процеси транснаціоналізації dostали розвиток у наукових дослідженнях як зарубіжних: К. Акамацу, П. Бакклі, Р. Верном, М. Вілкінс, І. Волне, Е. Грехем, Дж. Йохансон, Р. Кейвз, Ч. Кіндбергер, М. Кассон, Р. Коуз, Ф. Нікербоккер, М. Портер, С. Хаймер, К. Калотай, А. Кузнєцов, Дж. Метьюз так і вітчизняних: В. Геєц, Б. Губський, Ю. Макогон, В. Новицький, Є. Панченко, В. Рокоча, Л. Руденко-Сударєва, Є. Савельєва, І. Школа вчених. У той же час питання визначення ролі та впливу транснаціональних корпоративних структур на світове фінансове середовище на сучасному етапі розвитку залишаються недостатньо вивченими та потребують подальшого дослідження, що аргументує мету і логіку викладеної статті.

Метою даного дослідження є уточнення базового поняття «світове фінансове середовище», дослідження сучасної інституційної будови та визначення ролі і місця окремих компонентів у світовому фінансовому середовищі з урахуванням новітніх тенденцій глобального економічного розвитку.

Виклад основного матеріалу. Однією з провідних тенденцій у розвитку сучасної світової економічної системи виступає глобалізація, основу якої становить фінансово-інвестиційна взаємодія, оскільки глобалізація останніми роками розвивається переважно на фінансово-інвестиційній основі [1, с. 14]. Д.Г. Лук'яненко визначає глобалізацію, як процес, що виводить цивілізацію на вищий рівень розвитку із системною інтернаціоналізацією умов і сфер людської життєдіяльності [2, с. 66].

Характерною ознакою глобального економічного середовища, що сформувалося на початку 80-х рр. ХХ ст., стали глобальні фінансові кризи¹, які виникали в і-національних економіках (Мексика – 1994 р., Південна Корея – 1997 р., США – 2008 р.) і як «хвилі фінансового цунамі» охопили економіки інших країн. Полярний характер виходу з останньої світової фінансової кризи 2008-2009 рр. та процес респіції, який триває до сьогодні, глибоко вплинули і на фінансовий профіль глобального бізнес середовища. Говорячи про фінансовий профіль глобального бізнес-середовища ми, перед усім, розуміємо світове фінансове середовище.

Як зазначає Н.М. Груциньська: «вивчаючи процеси, які відбуваються в умовах глобалізації, слід враховувати зміни і самої глобалізації, її трансформацію, до каталізаторів якої можна зарахувати, у першу чергу технологічні зміни в суспільстві, що ведуть за собою зміни в економічній, фінансовій, політичній, культурній, соціальній сферах життя» [3, с. 44].

В економіці глобалізація охоплює перш за все фінансову сферу, а активність транснаціонального капіталу стає каталізатором процесів транснаціоналі-

зації та фінансової глобалізації. Фінансові операції є відображенням та своєрідною квінтесенцією тих процесів, що відбуваються в реальному секторі економіки [4].

О. Мозговий, Л. Руденко-Сударєва та Д. Гуртов трактують фінансову глобалізацію, як «один з напрямів процесу суспільної глобалізації, який на фоні широкомасштабної лібералізації валютних режимів й розвитку інформаційних технологій уможливило стрімке зростання обсягів світових фінансових потоків й операцій на фінансових ринках; розквіт фінансового інжинірингу, що сприяє поширенню фіктивних капіталів і провокує виникнення «фінансових бульбашок»; посилення інтеграційних зв'язків національних фінансових ринків та їх стрімкого претворення в єдиний світовий фінансовий простір з відповідною модифікованою конфігурацією світової фінансової архітектури» [1, с. 5].

Фінансова глобалізація здійснює різноспрямований вплив на рівень стабільності національних фінансових систем, що проявляється, з одного боку, в зростанні обсягів транскордонних фінансових трансакцій, появі нових фінансових інститутів, з іншого – у зміні динаміки і механізмів поширення фінансових криз, активізації використання позикових коштів фінансовими інститутами і підвищення ризику. Формування стратегії інституційного розвитку світової фінансової системи має проходити з урахуванням даних змін, у тому числі і на етапі посткризового відновлення.

Функціонування сучасного світового фінансового середовища відбувається в умовах посилення концентрації транснаціонального капіталу, інтернаціоналізації фінансових ринків, глобалізації фінансових потоків і зростання фінансових дисбалансів.

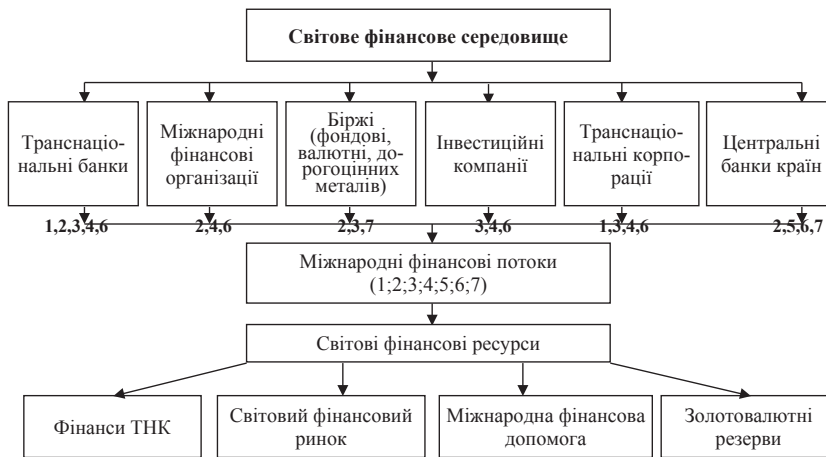
Сучасне світове фінансове середовище є складною багаторівневою глобальною фінансовою системою, яка має свої особливості розвитку та функціонування. Як і будь-яка інша система вона є не простим набором, а сукупністю взаємопов'язаних компонентів, які мають однорідні ознаки та об'єднані цільовою функцією ефективного впорядкування фінансових потоків.

Аналіз літературних джерел показав, що на сьогодні не існує єдиного підходу до визначення сутності та структури світового фінансового середовища. На нашу думку дослідження проблематики світового фінансового середовища слід розглядати в двох зрізах: за змістовним наповненням та інституційною будовою. За змістовним наповненням, світове фінансове середовище – це сукупність відокремлених, проте взаємопов'язаних компонентів світового фінансового ринку, які відображають особливі форми фінансових взаємовідносин між його учасниками.

За інституційною будовою, світове фінансове середовище – це сукупність фінансових та не фінансових інститутів, які функціонують у фінансовому секторі економіки та безпосередньо забезпечують рух капіталу, здійснюють управління фінансовими потоками і регуляторів, які забезпечують ефективне функціонування, організацію та здійснення фінансової діяльності її суб'єктами. Інституційну структуру світового фінансового середовища представлено на рисунку 1.

Отже, світове фінансове середовище становить складну внутрішньо структуровану систему інститутів. Світові потоки фінансових ресурсів під впливом конкурентної боротьби через інституційний механізм світового фінансового ринку спрямовуються в ті сфери та регіони світової економіки, де на них відчу-

¹ За останні 32 роки економічні кризи повторювалися в середньому кожні 9,7 років, проте не всі вони носили глобальний характер. Так кризи 1994, 1998, 1999 рр. (Мексика, Росія, Туреччина, Бразилія, Аргентина) носили регіональний характер, а кризи 1997, 2008-2009 рр. – глобальний. Слід відмітити, що в розвинених країнах середній інтервал між кризами склав 12,6 років (США – 14 р., Японія – 8, ЄС і Великобританія – 13,5) а в країнах, що розвиваються – 6,7 років, відповідно (Південна Корея – 11 р., Росія – 6,5, Мексика – 14, Бразилія, Аргентина, Туреччина – 9) [5, с. 9].

Форми міжнародних фінансових потоків:

- 1 – розрахункове і кредитне обслуговування руху товарів і послуг;
- 2 – валютні операції;
- 3 – операції з цінними паперами та іншими фінансовими інструментами;
- 4 – іноземні інвестиції;
- 5 – міжнародна офіційна іноземна допомога;
- 6 – міжнародні кредити;
- 7 – офіційні та приватні золотовалютні резерви.

Рис. 1. Інституційна структура світового фінансового середовища

Джерело: розроблено авторами

вається найбільший попит і є можливість отримати максимальні прибутки.

Сучасне світове фінансове середовище визначає умови розвитку світового фінансового ринку та впливає на рішення керівників його інституційних учасників, які, у свою чергу, зумовлюють розвиток глобального бізнес-середовища. Це підтверджує тісний взаємозв'язок світового фінансового середовища з глобальним бізнес-середовищем. Отже, усі трансформації, які відбуваються в останньому прямо впливають на формування та функціонування всіх компонент світового фінансового середовища.

Головними суб'єктами процесу глобалізації світової економіки, регулюючими міжнародні валютно-фінансові відносини, є міжнародні фінансові організації. Саме вони відіграють основну роль у розвитку світогосподарських зв'язків шляхом реалізації глобальних стратегій і виступають системоутворюючими інститутами сучасної архітектури світового фінансового середовища, об'єднуючими національні, регіональні та міжнародну фінансові системи.

Визначення функціональних взаємозв'язків між компонентами світового фінансового середовища дозволили нам виділити наступні його функції: адаптація інститутів світового фінансового середовища до процесів глобалізації, моніторинг стабільності світової фінансової системи щодо негативних наслідків глобалізації; запобігання глобальним фінансовим кризам тощо. Виконання вищезазначених функцій передбачає:

- формування нових інститутів, які підвищують рівень захисту світової фінансової системи від впливу зовнішніх шоків, викликаних фінансовою глобалізацією;
- формування нових інститутів з метою зниження трансакційних витрат регулювання розвитку світового фінансового середовища;
- врегулювання глобальних дисбалансів за рахунок створення полівалютної світової системи і появи нових резервних валют;

- модифікація міжнародних стандартів діяльності глобальних фінансових інститутів і розширення їх сфери дії;

- гармонізація регулюючих функцій міжнародних фінансових інститутів з урахуванням наслідків сучасної глобальної фінансової кризи;

- прискорення процесів валютно-фінансової інтеграції.

Формування сучасної інституційної будови світового фінансового середовища обумовлено впливом наступних тенденцій світового економічного розвитку: інтелектуалізація, гуманізація, соціологізація суспільного виробництва; глобальна інформатизація; вільний рух капіталу в глобальній інформаційно-комунікаційній мережі; транснаціоналізація економіки з формуванням глобальних корпоративних структур; гармонізація національних економічних інтересів і політик; посилення ролі неурядових транснаціональних фінансових організацій; поширення процесів дедалі більшої національних економік; незалежність від регуляторних механізмів впливу макроекономічної політики держав світу; офшоризація економіки; фінансова глобалізація світу тощо.

Фінансова глобалізація світу формує зовнішнє середовище діяльності транснаціональних корпорацій, об'єктивно впливає на всі рівні та сфери їх взаємодії як між собою, так і з органами фінансового регулювання на національному та міжнародному рівнях.

ТНК завжди знаходяться в активному пошуку нових інвестиційних проектів з метою підвищення своєї глобальної конкурентоспроможності. Для здійснення інвестиційної діяльності та забезпечення господарської діяльності ТНК потребують доступ до світових фінансових ресурсів, основним джерелом яких є світовий фінансовий ринок, який являє собою єдиний механізм функціонування його валютного, кредитного, фондового, інвестиційного та страхового сегментів. Отже, світовий фінансовий ринок, будучи компонентом світового фінансового середовища, має важливе значення для ТНК, які, прагнучи зберегти лідерські позиції на ринку та підвищити ефективність господарської діяльності, а, відповідно, і рівня капіталізації, потребують відповідного фінансового середовища, настільки ж гнучкого і динамічного, як і сучасні корпорації.

Під динамічністю фінансового середовища дослідники Grand Tornton International розуміють зміни, які відбуваються в економіці та сприяють росту ключових економічних показників. Керівники ТНК визначають «здорову систему фінансового регулювання» як найбільш важливий компонент фінансового середовища, який супроводжується доступністю кредитних ресурсів і легким доступом до ринку капіталу, а саме: доступом до середньострокового капіталу, рівнем кредитування приватного сектора, існуючими ставками корпоративного податку, зростанням прямих іноземних інвестицій, обсягом внутрішніх угод M&A та системою фінансового регулювання. Саме ці показники лягли в основу розробленої Grand Tornton International індексу динамічності фінансового середовища, який є складовою глобаль-

ного індексу динамічності² (GDI) і розраховується за 2012 року для економік 60 країн світу. За допомогою індексу динамічності фінансового середовища ми можемо прослідкувати останні зміни фінансового профілю глобального бізнес середовища, як за окремими країнами та їх угрупованнями за економічною та регіональною ознаками (табл. 1).

Таблиця 1
Рівень динамічності фінансового середовища:
регіональні відмінності

Регіон світу/Групи країн	Динамічність фінансового середовища*	
	2012 рік	2013 рік
Країни Північної Америки	66	63
Скандинавські країни	61	-
Країни Східної Європи	57	56
Країни Західної Європи	56	50
Країни Близького Сходу і Африки	53	41
Країни Латинської Америки	48	49
Країни Азійсько-Тихоокеанського регіону	55	52
розвинені країни	-	58
країни, що розвиваються	-	49
Країни групи G7	59	52
Великобританія	40	38
Німеччина	62	57
Франція	72	60
Італія	54	40
Канада	62	75
США	69	51
Японія	51	42
Країни групи G8	47	49
Країни групи G20	55	50
Країни ЄС	57	52
Країни БРІКС	47	46
Бразилія	57	61
Російська Федерація	33	30
Індія	40	49
Китай	47	47
ПАР	58	43
Україна	-	38
Середнє значення за країнами	55	52

*Показник динамічності фінансового середовища представлений у виді оцінки від 0 до 100 для кожного регіону світу, групи країн та окремих країн, де «100» – найбільш динамічне фінансове середовище і «0» – навпаки, «-» – немає даних.

Джерело: складено на основі [6; 7]

Проведений вище аналіз динамічності фінансового середовища показав, що в роки рецесії після світової фінансової кризи ринки, які розвиваються

² GDI оцінює розвиток бізнес середовища кожної країни за минулий рік. Для розрахунку глобального індексу динамічності в 2012 році було проведено аналіз 50 країн за 22 показниками динамічності в п'яти категоріях: бізнес-середовище, економічне зростання, наука і технології, праця і людський капітал і фінансове середовище. У 2013 році аналіз охопив 60 країн світу.

Для отримання релевантної інформації EIU провів опитування 406 керівників вищої ланки по всьому світу, в якому респондентам пропонувалося визначити значення кожного показника для їх організації. За розрахунками Grand Tornton International у 2013 році до п'ятірки країн-лідерів із найбільш сприятливим бізнес середовищем увійшли: Австралія (GDI=66), Чилі (GDI=65), Китай (GDI), Нова Зеландія (GDI=63), Канада (GDI=62) та Фінляндія (GDI=62).

Джерело: <https://globaldynamismindex.com/gdi.html#map/undefined/yearly>

є більш привабливими в порівнянні з розвиненими країнами. Якщо за регіональною ознакою найбільш динамічним і гнучким залишається ринок країн Північної Америки., то за індивідуальними показниками даної категорії п'ятірку країн лідерів очолюють наступні: Сінгапур (FDI=82), Канада (FDI =75), Чилі (FDI =71), Словенія (FDI =71), Польща (FDI =70), Фінляндія (FDI =69).

Перше місце у світі за динамічністю економічного зростання займає Аргентина. Її економіка зростає на 9% у 2011 році, поступившись лише Китаю з 50 розглянутих країн, включених у GDI, у той час як споживчий попит збільшився на 23% за аналогічний період [6]. Тим не менш аналітики Grand Tornton International прогнозують зниження показників зростання на 4% протягом наступних періодів не дивлячись на зусилля країн з обмеження зростання заробітної плати, скорочення субсидій і штучну підтримку торгового балансу.

У групі країн Латинської Америки за індексом динамічності світового фінансового середовища лідире Аргентина, Уругвай на 3-му місці, потім йдуть Чилі (4) і Колумбія (10). Двоє регіональних важкоатлетів Бразилія і Мексика займають 20 і 21 місце відповідно [6].

Китай, займає друге місце за індексом GDI. Його економіка зростає більш ніж на 9% у 2011 році, у той час як споживчий попит збільшився на 21%. У спробі знизити залежність від експорту та іноземних інвестицій на користь внутрішнього споживання, плани за темпами економічного зростання в Китаї були знижені до 7,5% з 8,0% (даний показник тримався з 2005 р.) [6].

Серед інших країн Азійсько-Тихоокеанського регіону лідирують Індія та Індонезія. В Індії зростання, як очікується, сповільнилося в 2012 році внаслідок сильної світової економічної турбулентності і постійно високої інфляції, яка стримує приватне споживання. Темпи зростання в Індонезії раніше будуть спиратися на сильне зростання експорту та споживчого попиту.

З розвинених країн, найвищий рейтинг за показником GDI належить Швеції, де незважаючи на спад у регіоні в 2011 році було зафіксовано зростання ВВП і споживчого попиту. Німеччина займає перше місце серед країн G7, її економіка зростає на 3% у 2011 році, що вище за аналогічні показники інших країн євросони, а споживчий попит збільшився на 9%. Канада вийшла відносно неушкодженою з фінансової кризи і займає 31 місце за показником GDI, випереджаючи США (GDI =38) [6].

Серед країн ЄС лідерами за динамічністю фінансового середовища залишаються Словенія, Польща та Фінляндія. Щодо аутсайдерів – Греції (GDI=37) та Португалії (GDI=39), які отримали величезні кошти для порятунку своїх економік від ЕЦБ, але чий темпи економічного зростання продовжують знижуватися в 2013 році, залишаючи ці країни в центрі кризи євросони. Слід зазначити, що за виключенням Словенії всі країни ЄС продемонстрували зниження показників економічного зростання, що призвело до зниження індексу динамічності фінансового середовища. Прогнози на 2014-2015 рр. вказують на подальший спад виробництва внаслідок заходів жорсткої економії.

Світова фінансова криза 2008 р., досить чітко показала, що скорочення ліквідності призводить до великих скорочень обсягів виробництва. Мільярди євро, що надаються Європейським Центральним Банком регіональним банкам, відстрочили початок регі-

ональної кризи. Це є додатковим свідченням важливості «здорового» динамічного світового фінансового середовища для подальшого зростання глобальної економіки.

Економіка Японії, де ВВП скоротився на 0,9% у 2011 році внаслідок руйнівного землетрусу і цунамі та Венесуели – де споживчий попит впав на 22% внаслідок нестримної інфляції також пропонують менші можливості для транснаціональних компаній за цим показником.

Висновки. У результаті проведеного нами дослідження слід зазначити, що нові тенденції сучасної глобальної економіки призвели до зміни фінансового профілю глобального бізнес-середовища та, відповідно, архітектури світового фінансового середовища. Посилилася роль транснаціональних корпоративних структур у світовому фінансовому середовищі. Перетворивши світове господарство по суті в транснаціональний бізнес, ТНК і ТНБ обумовили його прогрес за різними напрямками: від підвищення технічного рівня, якості продукції та ефективності виробництва до вдосконалення форм менеджменту.

Фінансові ринки поступово відходять від гегемонії долара США в міжнародних розрахунках, кредитах, емісіях і офіційних резервів. МВФ рухається в бік перегляду квот і кошику СПЗ на користь Китаю, Індії та Російської Федерації. Центральні банки країн переглядають вимоги до резервів, деривативів та позабалансових зобов'язань. Країни групи G20 рухаються в сторону мінімізації офшорної компоненти глобального фінансового середовища.

Глобалізація фінансової діяльності якісно та кількісно змінює інституційне фінансове середовище, трансформує взаємозв'язки та взаємозалежності між елементами світової фінансової системи, висуває пи-

тання дослідження її розвитку в число пріоритетних напрямів економічної науки, що обумовлює необхідність пошуку нових теоретичних підходів та вимагає детального систематичного розгляду у вітчизняній економічній літературі і потребує подальших досліджень.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Мозговий О.М., Руденко-Сударева Л.В., Гуртов О.Д. Методика економічної оцінки глобальних процесів / за ред. д.е.н., проф., Л.В.Руденко-Сударевої. – Київ: КП «Редакція», 2010. – С. 10.
2. Лук'яненко Д.Г. Глобальна економічна інтеграція: Монографія. – К.:ТОВ «Національний підручник», 2008. – 220 с.
3. Грущинська Н.М. Технологічні трансформації економіки України в умовах сучасних глобальних процесів / Н.М. Грущинська // Стратегія розвитку України: економіка, соціологія, право. – К. НАУ – 2014. – № 1. – С. 43-48.
4. Новикова І.В. Глобализация и рынок: поиски стратегии экономического развития в XXI в. – Минск, 2001. – 167 с.
5. Шавшуков В.М. Иностранные инвестиции в глобальной экономике / В.М. Шавшуков // Экономические науки. М. – 2014. – № 8(117). – С. 7-18.
6. Глобальный индекс динамичности (GDI) 2012: основы развития бизнеса. [Электронный ресурс]. Режим доступа: http://www.gtrus.com/doc/public/surveys/gdi/gdi_2012ru.pdf.
7. Глобальный индекс динамичности (GDI) 2013. [Электронный ресурс]. Режим доступа: <https://globaldynamismindex.com/gdi.html#map/undefined/yearly>.
8. Bergsten F. Reforming the International Financial Architecture, Testimony before the Committee on Banking and Financial Services, United States House of Representatives. March 23, 2006.
9. Progress in Strengthening the Architecture of the International Financial System / A Factsheet – July 2000 by IMF External Relations Department. [Электронный ресурс]. Режим доступа: <http://www.internationalmonetaryfund.com>.
10. World Development Finance 2013. World bank. [Электронный ресурс]. Режим доступа: <http://econ.worldbank.org>.